

GYDYTOJŲ PATIRTYS IR ŽINIŲ VERTINIMAS KONSULTUOJANT PACIENTUS LYTIŠKUMO KLAUSIMAIS. BANDOMASIS TYRIMAS

Gustė Zakšauskaitė¹, Miglė Zabarauskaitė¹, Robertas Adomaitis²

¹Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas

²Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų Urologijos centras

SANTRAUKA

Tikslas. Išsiaiškinti įvairių specialybių gydytojų žinias bei patirtis bendraujant su pacientais apie lytinę funkciją ir su lytiškumu susijusiais klausimais.

Medžiaga ir metodai. Atliktas anoniminis anketinis bandomasis tyrimas, kurio duomenys buvo surinkti internetu, anketą platinant elektroniniu paštu gydytojams, dirbantiems Vilniaus ir Kauno miestų poliklinikose, Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikose, Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninėje Kauno klinikose. Iš viso buvo išsiųsti 1 429 elektroniniai laišakai su kvietimu dalyvauti tyrime ir nuoroda į anketą, kurią užpildė 100 gydytojų. Anketą sudarė 21 klausimas, skirtas išsiaiškinti gydytojų konsultacijų apie lytinę funkciją ir seksualinius sutrikimus dažnumą bei poreikį, gydytojų pasirengimą ir žinias šioje srityje, žinių skirtumus konsultuojant skirtingų lyčių ir orientacijų pacientus bei pačių gydytojų savijautą konsultacijų metu. Sociodemografiniais rodikliais pasirinkta gydytojų specialybė, lytis ir amžius.

Rezultatai. Tyrime dalyvavo 100 įvairių medicinos sričių gydytojų, iš kurių 66 proc. buvo moterys, o 34 proc. – vyrai. 69 proc. respondentų teigė, kad apie paciento lytinę funkciją reikia klausti tik esant su šia funkcija susijusių nusiskundimų. Mokymų apie konsultavimą lytinės funkcijos klausimais neturėjo 80 proc. anketą užpildžiusių gydytojų. Vos 8 proc. respondentų nurodė, kad turėjo lytinės funkcijos problemoms skirtų mokymų medicinos studijų metu ar rezidentūroje. Didžioji dalis gydytojų vertino savo žinias konsultuojant skirtingos lyties ir orientacijos pacientus kaip patenkinamas, tačiau žinios apie homoseksualių pacientų konsultavimą buvo vertinamos blogiau.

Išvados. Seksualinės sveikatos klausimai gydytojų praktikoje dažniausiai aptariami tik tada, kai pacientai aiškiai išreiškia su tuo susijusius nusiskundimus. Tai rodo, kad ši sritis dar nėra integruota į kasdienę sveikatos priežiūros praktiką. Didžioji dalis gydytojų pripažįsta, jog jų pasirengimas konsultuoti seksualinės sveikatos klausimais yra nepakankamas, tai tiesiogiai lemia ir konsultacijų kokybę. Gydytojai aiškiai suvokia savo žinių trūkumą šioje srityje ir nurodo specializuotų mokymų, kurie padėtų pagerinti jų gebėjimus ir pasitikėjimą konsultuojant pacientus, poreikį.

Reikšminiai žodžiai: lytiškumas, seksualinė sveikata, lytinė funkcija, konsultavimas.

ĮVADAS

Seksualinė sveikata ir lytinė funkcija yra esminės kokybiško žmogaus gyvenimo ir bendros sveikatos dalys. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) seksualinę sveikatą apibrėžia ne tik kaip gyvenimą be ligų ar negalių, bet ir kaip galimybę mėgautis saugiu lytiniu gyvenimu, pasirinkti, kada ir kaip dažnai tai daryti, bei

turėti palikuonių. PSO pabrėžia, kad norint pasiekti ir išlaikyti lytinę sveikatą turi būti gerbiamos, saugomos

Adresas susirašinėti: Gustė Zakšauskaitė
Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas
M. K. Čiurlionio g. 21, 03101 Vilnius
El. paštas guste.zaksauskaite@mf.stud.vu.lt

ir įgyvendinamos visų asmenų seksualinės teisės. Nepaisant to, tyrimai rodo, kad teikiant sveikatos priežiūros paslaugas šioms temoms ne visada skiriama pakankamai dėmesio. Tai gali lemti įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, gydytojo ir paciento santykiai, žinių apie lytiškumą trūkumas, pacientų lytis, amžius ar seksualinė orientacija. Jungtinėje Karalystėje atliktas tyrimas, kuriame dalyvavo sveikatos priežiūros specialistai (slaugytojai, gydytojai, kineziterapeutai ir ergoterapeutai), parodė, kad nors 60 proc. jų sutinka, jog seksualinės problemos turėtų būti aptartos konsultacijų metu, tik 6 proc. iš tiesų pasiteiravo pacientų apie šias problemas. Dažniausios priežastys, kodėl specialistai vengė tokių pokalbių, buvo mokymų trūkumas (79 proc.), laiko stygius (67 proc.) ir gėdos jausmas (50 proc.) [1]. Dažnai klaidingai manoma, kad su seksualinių sutrikimų turinčiais pacientais susiduria tik urologijos, šeimos medicinos ir akušerijos bei ginekologijos sričių gydytojai. Iš tiesų pacientų, kurie turi seksualinės disfunkcijos simptomų, gali pasitaikyti įvairių sričių gydytojų darbe. N. Katsiki ir kiti teigia, kad potencijos sutrikimai yra ankstyvieji aterosklerozės bei koronarinės širdies ligos požymiai. Autoriai nurodo, kad praėjus 2–3 metams po atsiradusių impotencijos simptomų gali išryškėti koronarinės širdies ligos požymiai [2]. Taigi kardiologų darbe klausimai apie seksualinius sutrikimus galėtų tapti prevencine širdies ir kraujagyslių ligų priemone, ypač Lietuvoje, kur širdies ir kraujagyslių ligos yra vienos pirmaujančių tiek pagal sergamumą, tiek pagal mirties atvejų skaičių. Seksualinių sutrikimų simptomų gali pasitaikyti ir neurologų, neurochirurgų bei reabilitologų darbe. Sisteminė analizė atskleidė, kad insultą patyrusių pacientų seksualinė funkcija ryškiai pablogėjo. Pagrindiniai simptomai buvo erekcijos sutrikimai, seksualinio potraukio sumažėjimas, orgazmo sutrikimai [3]. Airijoje atliktas tyrimas pabrėžia, kad gydytojai nepakankamai atsižvelgė į pacientų seksualinės funkcijos atkūrimą po insulto, nors daugelis pacientų norėjo, kad į reabilitacijos procesą būtų įtraukti ir šie aspektai [4]. Taigi atsižvelgus į galimus seksualinius sutrikimus po insulto ir suteikus reikiamą reabilitaciją būtų galima išvengti tokių problemų kaip lytinio potraukio sumažėjimas, impotencija, kartu išvengiant psichologinių seksualinės disfunkcijos priežasčių. Seksualiniai sutrikimai dažnai susiję ir su psichikos sveikatos ligomis, kurios

Lietuvos visuomenėje vis labiau pastebimos įvairiose amžiaus grupėse. Sisteminės analizės duomenimis, seksualiniai sutrikimai pasireiškia nuo 45 proc. iki 93 proc. sergant depresija, nuo 33 proc. iki 75 proc. turint nerimo sutrikimų, nuo 25 proc. iki 81 proc. turint obsesinį kompulsinį sutrikimą ir 25 proc. sergant šizofrenija [5]. Gydytojai psichiatrai pacientų seksualinius sutrikimus gali vertinti tiek kaip psichikos ligos simptomus, tiek kaip dėl vaistų poveikio atsiradusią disfunkciją. Nors su seksualinių sutrikimų turinčiais pacientais gali susidurti įvairių sričių gydytojai, dėl nepakankamos mokymų apie seksualinę sveikatą kokybės arba visiško jų trūkumo medicinos specialistai dažnai vengia konsultuoti pacientus šiais klausimais. Kinijoje atliktas medicinos ir slaugos studentų tyrimas išryškino žinių apie reprodukcinę sveikatą bei lytiškai plintančias ligas spragas. Tyrimo autoriai teigia, kad dabartinės medicinos programos nepakankamai rengia specialistus konsultuoti lytiškumo klausimais, ir siūlo peržiūrėti studijų programas, įtraukiant daugiau seksualinės sveikatos temų [6]. Medicinos mokymų svarba atsispindi ir Brauno universitete (Jungtinės Amerikos Valstijos) atliktame tyrime, kurio metu medicinos studentams buvo pasiūlyti mokymai apie seksualinę sveikatą „Sex Ed by Brown Med“. Po mokymų būsimieji gydytojai jautė didesnę komfortą ir pasitikėjimą diskutuoti lytinės sveikatos temomis su įvairaus amžiaus pacientais [7]. Taigi mokymų apie seksualinę funkciją atsiradimas gydytojų praktikoje galėtų pagerinti tiek konsultavimo kokybę, seksualinės disfunkcijos simptomų atpažinimą, tiek gydytojo ir paciento santykį konsultacijos metu.

Tačiau norint tinkamai konsultuoti pacientą lytinės funkcijos klausimais vien medicinos žinių nepakanka. Yung-Hui Chen ir kiti tyrėjai teigia, kad būtina tobulinti empatiškus bendravimo įgūdžius [8]. Reikia nepamiršti, kad dalis tiek gydytojų, tiek pacientų dėl kultūrinių, socialinių ar tiesiog asmenybės skirtumų gali nenorėti diskutuoti apie seksualinę sveikatą. Tačiau negalima ignoruoti fakto, kad seksualinė sveikata lemia didelę dalį žmogaus kokybiško gyvenimo.

Visuomenei vis labiau suvokiant seksualinės sveikatos svarbą, visų sričių gydytojai turėtų būti pasirengę teikti kokybiškas ir į pacientą orientuotas paslaugas, susijusias su lytiškumu ir seksualine sveikata.

Šio tyrimo **tikslas** išsiaiškinti įvairių medicinos sričių

gydytojų žinias bei patirtis bendraujant su pacientais apie jų lytinę funkciją, seksualinį gyvenimą bei kitais su lytiškumu susijusiais klausimais.

TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI

2024 m. atliktas kiekybinis bandomasis tyrimas, taikant anoniminę anketinę apklausą internete. Anketą sudarė 21 klausimas su pasirenkamais atsakymų variantais. Į viešai prieinamus ir ligoninių bei poliklinikų (Vilniaus ir Kauno miestų poliklinikų, Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų, Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės ir Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų) nurodytus gydytojų elektroninius paštus buvo išsiųsti elektroniniai laiškai su kvietimu dalyvauti tyrime ir nuoroda į anketą.

Tyrimo dalyviai anonimiškai atsakė į klausimus, skirtus išsiaiškinti konsultavimo apie lytinę funkciją ir seksualinius sutrikimus dažnį bei poreikį, gydytojų pasirengimą ir žinias konsultuojant šiais klausimais, žinių skirtumus konsultuojant skirtingų lyčių ir orientacijos pacientus bei pačių gydytojų savijautą konsultacijos metu. Apklausoje pateikti sociodemografiniai rodikliai buvo gydytojų specialybė, lytis ir amžius.

Tyrimo duomenys buvo analizuojami naudojant *Microsoft Excel* ir *RStudio* programinę įrangą, taikant neparametrinius statistinius testus bei hipotezių tikrinimo metodus. Ranginiai duomenys buvo analizuojami remiantis Kruskalo ir Voliso (Kruskal-Wallis) kriterijumi, siekiant įvertinti kintamųjų skirtumus tarp įvairių gydytojų grupių. Hipotezės apie nominalius kintamuosius buvo tikrintos remiantis Pirsono (Pearson) χ^2 tiksliaisiais kriterijais. Rezultatai buvo laikomi statistiškai reikšmingais, kai p reikšmė buvo mažesnė arba lygi 0,05.

REZULTATAI

Apklausoje dalyvavo įvairių specialybių gydytojai, dirbantys Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose. Iš viso buvo išsiųsti 1 429 laiškai, anketą užpildė 100 respondentų, tai sudaro 7 proc. visų adresatų. Iš jų 34 proc. buvo vyrai ir 66 proc. moterys. 9 proc. visų respondentų priklausė 25–30 metų amžiaus grupei, trečdalis (32 proc.) respondentų priklausė 31–40 metų amžiaus grupei, 41–50 metų amžiaus grupėje buvo kiek mažiau nei trečdalis apklaustųjų (30 proc.), 51–63 metų amžiaus grupėje buvo 23 proc., o 64 ir daugiau metų

amžiaus grupėje buvo mažiausiai – 6 proc. apklaustųjų, nes 2024 metais pensinis amžius Lietuvoje buvo 64 metai. Gydytojų pasiskirstymas pagal specialybes pateiktas lentelėje.

Lentelė. Apklausoje dalyvavusių gydytojų pasiskirstymas pagal specialybes

Specialybė	Gydytojų skaičius
Šeimos medicina	15
Kardiologija Urologija	7
Neurologija Oftalmologija	6
Akušerija ir ginekologija Reumatologija	5
Anesteziologija-reanimatologija Genetika	4
Dermatovenerologija Endokrinologija Fizinė medicina ir rehabilitacija Psichiatrija Pulmonologija Vidaus ligos Gastroenterologija Onkologija	3
Chirurgija Infekcinės ligos Laboratorinė medicina Dietologija	2
Alergologija Hematologija Nefrologija Otorinolaringologija Skubioji medicina Sporto medicina Plastinė rekonstrukcinė chirurgija Vaikų chirurgija Vaikų ligos	1

Gydytojų įpročiai pradėdant konsultaciją. Didžioji dalis (69 proc.) apklaustų gydytojų mano, kad konsultacijos metu klausti apie paciento lytinę funkciją reikia tik tuo atveju, jeigu paciento nusiskundimai galėtų būti su ja susiję, tik penktadalis (20 proc.) gydytojų mano, kad visada reikia paklausti paciento apie jo lytinę funkciją, 5 proc. gydytojų mano, kad to daryti nereikia, o 6 proc. gydytojų nuomonės šiuo klausimu neturi.

Nors seksualinės sveikatos bei lytiškumo klausimai yra priskiriami temoms, kurias pacientai laiko jautriomis, beveik trečdalis – 28 proc. – gydytojų neprašo paciento sutikimo apie jas kalbėti, 22 proc. gydytojų sutikimo prašo visada, ketvirtadalis tai daro tik kartais, o likusi dalis – 26 proc. apklaustųjų – neaptaria šių klausimų konsultacijos metu. Nors gydytojai Lietuvoje neprivalo gauti paciento žodinio sutikimo prieš užduodami klausimus apie seksualinę sveikatą, atsižvelgiant į šios temos jautrumą ir intymumą, atsiklausimas galėtų padėti pacientui jaustis saugiau, komfortiškiau, labiau pasitikėti gydytoju ir būti atviresniam.

Gydytojų pasirengimas konsultuoti lytiškumo klausimais. Vienas iš svarbiausių veiksnių, kodėl gydytojai vengia klausti pacientų apie lytinę sveikatą bei seksualinę funkciją, yra gydytojų pasirengimas. Didžioji dalis (80 proc.) gydytojų nebuvo išėję jokių mokymų, kaip kalbėti su pacientu apie jo lytinę funkciją ir seksualinius sutrikimus, tik 8 proc. tokių mokymų turėjo bendrųjų medicinos studijų metu, 7 proc. – rezidentūroje. Tiesa, buvo gydytojų, kurie jautė žinių stygių, todėl mokymų susirado patys, tačiau jų buvo vos 5 proc. Beveik 40 proc. negavusių mokymų gydytojų buvo amžiaus grupėse nuo 31 iki 40 (20 proc.) ir nuo 41 iki 50 (19,2 proc.) metų. Rezidentūroje mokymus, kaip šnekėti su pacientu apie lytinę funkciją ir seksualinius sutrikimus, turėjo tik 6 specialybių atstovai: akušerijos ir ginekologijos, dermatovenerologijos, kardiologijos, otorinolaringologijos, pulmonologijos, urologijos.

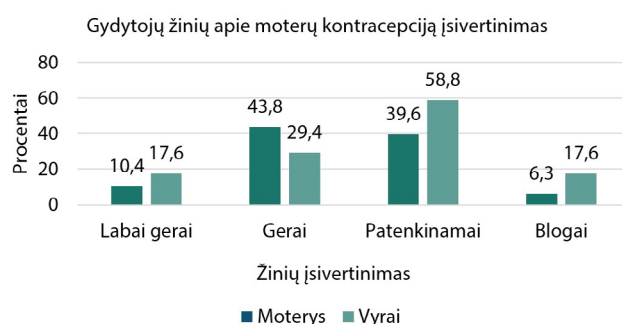
Iš visų 100 apklaustųjų tik kiek mažiau nei trečdalis (31 proc.) gydytojų kasdienėje savo veikloje nebuvo susidūrę arba nekonsultavo lytiškumo klausimais. Toliau duomenys pateikti neįtraukiant šių respondentų, nes tolimesni klausimai skirti išsiaiškinti gydytojų patirtis konsultacijų apie lytiškumo problemas metu.

Papildomų mokymų poreikis. Nors 59,42 proc. konsultuojančių gydytojų mano, kad jiems neužtenka pasirengimo konsultuoti pacientus, tik kiek daugiau nei pusė (52,17 proc., n = 36) respondentų dalyvautų kvalifikacijos kėlimo mokymuose apie lytinę funkciją ir seksualinius sutrikimus, 37,68 proc. (n = 26) nėra apsisprendę, ar dalyvautų tokiuose mokymuose, o 10,14 proc. (n = 7) teigia, kad mokymuose nedalyvautų.

Didžiausią susidomėjimą kvalifikacijos kėlimo kursais nurodė šių specialybių atstovai: akušerijos ir ginekologijos, endokrinologijos, urologijos ir šeimos medicinos.

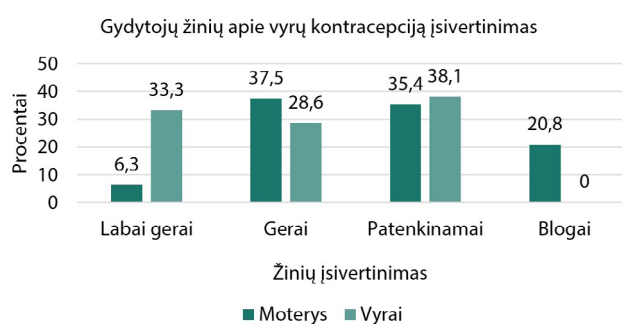
Atliekant analizę tarp gautų mokymų seksualinės sveikatos klausimais ir pasirengimo konsultuoti pacientus vertinimo nustatytas statistiškai reikšmingas ryšys ($\chi^2 = 24,91$; p = 0,003). Šis rezultatas rodo, kad gydytojai, kurie studijų ar darbo metu yra turėję mokymų apie seksualinę sveikatą, jaučiasi labiau pasirengę konsultuoti pacientus lytinės funkcijos ir seksualinių sutrikimų klausimais, palyginti su tais, kurie tokių mokymų neturėjo.

Kliūtyms konsultuojant lytinės funkcijos klausimais. Didžioji dalis konsultuojančių gydytojų savo žinias apie lytinę funkciją bei seksualinius sutrikimus konsultuojant vyrus ir moteris vertina patenkinamai – konsultuojant vyrus 50,72 proc. (n = 35), konsultuojant moteris 57,97 proc. (n = 40), ir tik 7,25 proc. (n = 5) gydytojų savo žinias vertina labai gerai konsultuojant abiejų lyčių pacientus. Skirtumus, kaip gydytojai vyrai ir gydytojos moterys vertina savo žinias kontracepcijos klausimais, galima matyti pirmame ir antrame paveikslėliuose.

1 pav. Kaip skirtingų lyčių gydytojai vertina savo žinias konsultuojant moteris dėl veiksmingų kontracepcijos būdų

Atliekant statistinę analizę (Pirsono χ^2 kriterijus, p = 0,3856), reikšmingų skirtumų tarp moterų ir vyrų žinių vertinimo konsultuojant moteris nebuvo nustatyta.

2 pav. Kaip skirtingų lyčių gydytojai vertina savo žinias konsultuojant vyrus dėl veiksmingų kontracepcijos būdų

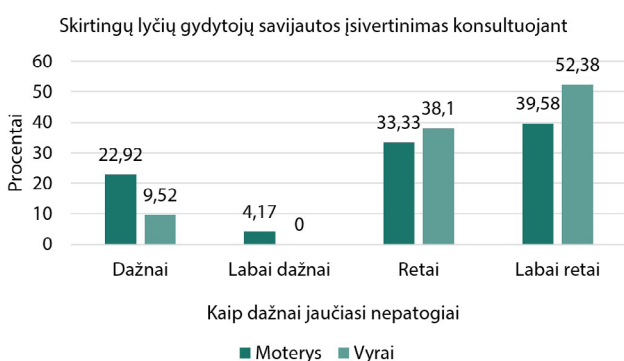
Šiuo atveju statistinė analizė parodė reikšmingą skirtumą tarp moterų ir vyrų atsakymų konsultuojant vyrus (Pirsono χ^2 kriterijus, $p = 0,0069$).

Jei kalbėtume apie skirtingų orientacijų pacientus, net 56,52 proc. ($n = 39$) gydytojų savo žinias vertina blogai konsultuojant homoseksualius pacientus ir tik 4,35 proc. ($n = 3$) gydytojų savo žinias vertina labai gerai. 26,09 proc. ($n = 18$) gydytojų savo žinias vertina blogai, kai konsultuojami heteroseksualūs pacientai. Homoseksualumas Lietuvos visuomenėje yra jautri tema, taigi jautri tema ir tarp gydytojų. Dėl išankstinės nuomonės arba žinių stokos gydytojai gali neatsižvelgti į specifinius homoseksualių žmonių seksualinio gyvenimo aspektus. Taigi homoseksualūs pacientai dažnai gali negauti kokybiško konsultavimo dėl gydytojų žinių stokos.

Didžioji dalis (78 proc., $n = 54$) gydytojų konsultuodami pacientus apie lytinę funkciją, retai ir labai retai jaučiasi nepatogiai, o labai dažnai nepatogiai jaučiasi tik 2,8 proc. ($n = 2$) gydytojų.

Daugiau nei pusei (57 proc., $n = 40$) gydytojų paciento amžius nėra svarbus konsultuojant dėl lytinės funkcijos, jie visada jaučiasi patogiai, o 26 proc. ($n = 18$) gydytojų paciento amžius nėra svarbus, nes jie visada jaučiasi nepatogiai. Kiek mažiau nei pusei (49,3 proc., $n = 34$) gydytojų nėra svarbu konsultuojamo paciento lytis, nors 26 proc. ($n = 18$) gydytojų patogiau jaučiasi konsultuodami tos pačios kaip ir jie lyties pacientą.

Skirtumai, kaip dažnai skirtingų lyčių gydytojai jaučiasi nepatogiai konsultuodami pacientus, pateikti trečiame paveikslėlyje.

3 pav. Kaip dažnai skirtingų lyčių gydytojai jaučiasi nepatogiai konsultuodami pacientus dėl lytinės funkcijos ir sutrikimų

Norint įvertinti, kaip jaučiasi vyrai ir moterys konsultuodami pacientus lytiškumo klausimais, atliktas

Mano ir Vitnio (Mann-Whitney) U testas. Rezultatai parodė, kad skirtumas tarp komforto lygių tarp lyčių nėra statistiškai reikšmingas ($U = 401,5$; $p = 0,154$). Šis rezultatas rodo, kad tiek vyrai, tiek moterys konsultuodami pacientus jaučiasi panašiai ir statistiškai reikšmingo skirtumo tarp lyčių nėra. Tačiau Kruskalo ir Voliso rangų sumų testas parodė, kad gydytojai, kurie dažniau konsultuoja lytiškumo klausimais, yra statistiškai reikšmingai labiau linkę jaustis patogiai nei rečiau konsultuojantys gydytojai ($\chi^2 = 9,1893$, $df = 2$, $p = 0,01011$).

REZULTATŲ APTARIMAS

Atliktas tyrimas pateikė svarbių įžvalgų apie Lietuvos gydytojų pasirengimą ir žinias konsultuojant pacientus lytiškumo ir seksualinės sveikatos klausimais. Nors dauguma respondentų, ypač šeimos gydytojų, pripažįsta, jog svarbu aptarti paciento seksualinę funkciją, ši tema dažniausiai nagrinėjama tik tada, kai pacientas išreiškia konkrečius nusiskundimus. Panašūs rezultatai buvo gauti ir Jungtinėje Karalystėje, kur net 60 proc. gydytojų sutinka, kad seksualinės problemos turi būti aptariamos konsultacijų metu, tačiau tik 6 proc. jų iš tikrųjų užduoda su šia tema susijusius klausimus [2]. Analogijų randama ir Prancūzijoje, kur dauguma gydytojų vengia klausti apie seksualinę sveikatą, bijodami pacientus suklaidinti arba sukelti jiems diskomfortą. Nepaisant to, 93 proc. pacientų nurodė norintys, kad gydytojai pasiteirautų apie jų seksualinę sveikatą vizito metu [9]. Panašūs skaičiai matomi ir Šveicarijoje, kur 90 proc. pacientų norėtų, kad konsultacijos metu gydytojas pasiteirautų apie jų seksualinę sveikatą. Deja, tik 1 iš 5 pacientų sulaukė klausimo apie praeityje buvusias lytiškai plintančias ligas, seksualinių partnerių skaičių ir lytinę orientaciją [10]. Šie duomenys rodo, kad seksualinė sveikata dar nėra įtraukta į kasdienes gydymo praktikas, kaip integrali visapusiškos sveikatos priežiūros dalis, o gydytojų žinios ir įgūdžiai šioje srityje reikalauja žymiai daugiau dėmesio.

Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, jog net 80 proc. gydytojų neturėjo specializuotų mokymų, kaip konsultuoti pacientus seksualinės funkcijos klausimais. Kadangi su lytiškumo ir seksualinės funkcijos klausimais susijusios įvairios medicinos specialybės, svarbu medicinos personalą rengti jau studijų metu. Tačiau 2021 metų „The Journal of Sexual Medicine“ publikacija teigia, kad 20,6 proc. medicinos studentų ir rezii-

dentų Jungtinėse Amerikos Valstijose nėra gavę jokių mokymų seksualinės sveikatos srityje, todėl jaučiasi nepasirengę teikti konsultacijas šiais klausimais. Daugiausia pasitikėjimo savo žiniomis dėl lytiškumo turėjo tik urologijos ir akušerijos bei ginekologijos rezidentai [11]. Tyrimai kitose šalyse, tokiose kaip Jungtinė Karalystė ir Kinija, rodo panašią problemą dėl mokymų stokos, todėl siūloma atnaujinti medicinos studijų programas [1, 8]. Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, mokymų stoka gali paaiškinti gydytojų patiriamą nejaukumą ir nepasitikėjimą savo žiniomis, ypač konsultuojant homoseksualius pacientus. Tyrimai rodo, kad geresnės žinios apie LGBT žmonių seksualinę sveikatą teigiamai veikia pacientų pasitenkinimą gydymo procesu [12]. Atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad daugiau nei pusė (56,52 proc.) gydytojų savo žinias apie homoseksualių asmenų seksualinę sveikatą vertina blogai, todėl gydytojų kvalifikacijos kėlimas šioje srityje būtų labai svarbus ir galėtų užtikrinti didesnį pacientų pasitikėjimą ir pasitenkinimą gydytojais ir gydymo procesu.

Gana dažnai tyrimuose koncentruojamasi į paciento savijautą konsultacijos metu, tačiau mūsų tyrimas pabrėžia ir gydytojų savijautos svarbą. Nors dauguma gydytojų jaučiasi patogiai kalbėdami lytiškumo klausimais, kai kurie, ypač jaunos moterys, patiria diskomfortą, kai konsultuoja priešingos lyties pacientus ar pacientus, jaunesnius už save. Tai rodo, kad, be teorinių žinių, gydytojams reikia ir praktinių įgūdžių, padedančių įveikti socialines bei psichologines kliūtis, kurios gali trukdyti atvirai diskutuoti su pacientais. Tai patvirtina Yung-Hui Chen ir kitų autorių išvados, kad svarbu įtraukti ir empatiškumo mokymus, kurie padėtų gydytojams geriau suprasti pacientų jausmus ir poreikius [6]. Atliktas tyrimas yra bandomasis – jame dalyvavo tik 100 gydytojų, o tai riboja rezultatų apibendrinamu-

mą, nes surinkta imtis yra gana nereprezentatyvi. Tai lėmė ribotas gydytojų pasiekiamumas dėl krūvio, galimo duomenų senumo bei organizacinių išteklių trūkumo. Vis dėlto net ir mažos imties tyrime pastebėtos tendencijos atitinka kitose šalyse atliktų tyrimų išvadas ir pabrėžia šios srities tolimesnio tyrinėjimo svarbą. Nepaisant to, literatūroje šia tema vis dar trūksta publikacijų, kurios išsamiai analizuotų gydytojų pasirengimą konsultuoti seksualinės sveikatos klausimais. Dauguma iki šiol atliktų tyrimų, įskaitant mūsų, rodo, kad seksualinei sveikatai teikiamas nepakankamas dėmesys, o gydytojai dažnai neturi tinkamo pasirengimo padėti pacientams spręsti šiuos jautrius klausimus. Todėl būtina ne tik plėsti šios srities tyrimus, bet ir investuoti į gydytojų mokymų bei praktinių įgūdžių tobulinimą, siekiant pagerinti jų pasirengimą konsultuoti seksualinės sveikatos temomis ir užtikrinti didesnį pacientų pasitenkinimą gydymo procesu.

IŠVADOS

1. Seksualinės sveikatos klausimai gydytojų praktikoje dažniausiai aptariami tik tada, kai pacientai aiškiai išreiškia su tuo susijusius nusiskundimus, o tai rodo, kad ši sritis dar nėra integruota į kasdienę sveikatos priežiūros praktiką.
2. Didžioji dalis gydytojų pripažįsta, jog jų pasirengimas konsultuoti seksualinės sveikatos klausimais yra nepakankamas, o tai turi tiesioginės įtakos konsultacijų kokybei.
3. Gydytojai aiškiai suvokia savo žinių trūkumą šioje srityje ir nurodo specializuotų mokymų, kurie padėtų pagerinti jų gebėjimus ir pasitikėjimą konsultuojant pacientus, poreikį.

Straipsnis gautas 2024-12-10, priimtas 2025-02-06

Literatūra

1. Haboubi NHJ, Lincoln N. Views of health professionals on discussing sexual issues with patients. *Disabil Rehabil.* 2003 Mar 18;25(6):291–6.
2. Katsiki N, Wierzbicki AS, Mikhailidis DP. Erectile dysfunction and coronary heart disease. *Curr Opin Cardiol.* 2015 Jul;30(4):416–21.
3. Dusenbury W, Palm Johansen P, Mosack V, Steinke EE. Determinants of sexual function and dysfunction in men and women with stroke: A systematic review. *Int J Clin Pract.* 2017 Jul;71(7).
4. Fox S, Antony RM, Foley MJ, O'Sullivan D, Timmons S. Healthcare Professionals' and Patients' Views of Discussing Sexual Well-being Poststroke. *Rehabil Nurs.* 2020 Jan;45(1):16–22.
5. Herder T, Spoelstra SK, Peters AWM, Knegtering H. Sexual dysfunction related to psychiatric disorders: a systematic review. *J Sex Med.* 2023 Jun 28;20(7):965–76.
6. Zhao J, Li Y, Wang X, Wang Z, Yu S, Li T. Assessment of knowledge, attitude, and practice of sexual health among students in a Chinese medical college: a cross-sectional study. *Sex Med.* 2023 Apr 1;11(2):qfad015.
7. Bourne S, Lee C, Taliaferro E, Zhang A, Dalomba N, Panton C, et al. Impact of Teaching Sexual Health Education on Medical Students. *Fam Med.* 2020;52(7):518–22.
8. Chen YH, Jones C, Bannatyne A. Assessment of health-care professionals' knowledge and attitudes on sexuality and aging: an integrative review. *Educ Gerontol.* 2020 Jul 2;46(7):393–417.
9. Zéler A, Troadec C. Doctors Talking About Sexuality: What Are the Patients' Feelings? *Sex Med.* 2020 Dec 1;8(4):599–607.
10. Meystre-Agustoni G, Jeannin A, de Heller K, Pécoud A, Bodenmann P, Dubois-Arber F. Talking about sexuality with the physician: are patients receiving what they wish? *Swiss Med Wkly.* 2011;141:w13178.
11. Beebe S, Payne N, Posid T, Diab D, Horning P, Scimeca A, et al. The Lack of Sexual Health Education in Medical Training Leaves Students and Residents Feeling Unprepared. *J Sex Med.* 2021 Dec 1;18(12):1998–2004.
12. Esteban C, Francia-Martínez M, Vázquez-Rivera M, Crespo F, Bruno-Ortiz T, Santiago-Ortiz AM, et al. Sexual orientation knowledge and attitudes and its association with therapy satisfaction among lesbian, gay, and bisexual + Hispanic Puerto Ricans. *BMC Public Health.* 2023 May 11;23(1):857.

PHYSICIANS' EXPERIENCES AND KNOWLEDGE ASSESSMENT IN COUNSELING PATIENTS ON SEXUALITY-RELATED ISSUES: A PILOT STUDY

Gustė Zakšauskaitė¹, Miglė Zabarauskaitė¹, Robertas Adomaitis²

¹Vilnius University, Faculty of Medicine

²Vilnius University hospital Santaros klinikos, Urology Clinic

SUMMARY

Objective. To assess the knowledge and experiences of physicians from various specialties in discussing sexual function and sexuality-related issues with patients.

Materials and Methods. An anonymous survey was conducted, with data collected online. The survey was distributed via email to physicians working in primary healthcare centers in Vilnius and Kaunas, Vilnius university hospital Santaros klinikos, the Republican Vilnius University Hospital and Hospital of Lithuanian University of Health Sciences Kauno klinikos. A total of 1,429 invitation emails were sent, with 100 physicians completing the questionnaire. The survey included 21 questions aimed at exploring the frequency and need for consultations on sexual function and sexual disorders, physicians' preparedness and knowledge in this field, differences in knowledge when consulting patients of different genders and sexual orientations, and the physicians' comfort levels during such consultations. Sociodemographic variables included specialty, gender, and age of the respondents.

Results. The pilot study included 100 physicians from various medical fields, of whom 66% were women and 34% were men. A total of 69% of respondents stated that discussions about sexual function should occur only when the patient presents complaints related to this function. Among the surveyed physicians, 80% reported having no prior training on consulting

about sexual function issues, and only 8% indicated that they had received education on sexual health during their medical studies or residency training. While most physicians rated their knowledge as satisfactory for consulting patients of different genders and sexual orientations, their self-assessed knowledge regarding consultations with homosexual patients was rated as poorer.

Conclusions. Sexual health topics are generally discussed in medical practice only when patients explicitly express complaints, indicating that this area is not yet integrated into routine healthcare practice. Most physicians recognize their inadequate preparation for consulting on sexual health issues, which directly impacts the quality of these consultations. Physicians are aware of their knowledge gaps in this field and express the need for specialized training to improve their skills and confidence in consulting patients about sexual health.

Keywords: sexuality, sexual health, sexual function, consultation

Correspondence to Gustė Zakšauskaitė

Vilnius University, Faculty of Medicine

M. K. Čiurlionio str. 21, LT-03101 Vilnius, Lithuania

E-mail: guste.zaksauskaite@mf.stud.vu.lt

Received 10 December 2024, accepted 6 February 2025